

19.2.2021

Opetus- ja kulttuuriministeriö
lausuntopalvelu.fi

Lukiopidiplomiselvitys 2020

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Lausuntopyyntö VN/2062/2020

Tiivistelmä OAJ:n lausunnosta, joka on jätetty lausuntopalvelu.fi -järjestelmän kautta 19.2.2021

OAJ pitää lukiopidiplomin kehittämistä tärkeänä

OAJ pitää lukiopidiplomin kehittämistä erittäin tarpeellisena. Opetus- ja kulttuuriministeriön selvitysryhmän tulokset ja toimenpide-ehdotukset lukiopidiplomin kehittämiseksi ovat tärkeä askel todellisen lukiopidiplomin kehittämistyön aloittamiseksi.

OAJ esitti lukiolain säädöstyön yhteydessä vuonna 2018, että lukiopidiplomi voisi jatkossa korvata yhden ylioppilastutkinnon kokeista. Tämä nähtiin tarpeelliseksi tutkinnon vaatimustason kasvaessa, sillä totutusti noin 20 prosenttia opiskelijoista on kirjoittanut neljä koetta.

Samanaikaisesti toteutettu korkeakoulujen opiskelijavalinnan painottuminen yhä vahvemmin ylioppilastutkinnon kokeiden arvosanoihin näyttää ohjaavan opiskelijoiden lukioaikaisia oppiainevalintoja. Lisäksi lukiolain uudistamisen yhteydessä säädetty ylioppilastutkinnon kokeiden rajaton uusimisoikeus yhdessä korkeakoulujen todistusvalinnan kanssa vahvistavat tutkinnon painoarvoa entisestään.

OAJ:n näkemyksen mukaisesti tämä kehitys heijastuu eri oppiaineiden valintoihin lukiossa, mutta varsinkin taito- ja taideaineiden kurssivalintoihin sekä lukiopidiplomien suorittamiseen vähentyneinä kurssivalintoina ja lukiopidiplomien suoritusmäärien vähentymisenä.

Lukiopidiplomin suorittamisesta on oltava opiskelijalle hyötyä

Nykytilassa korkeakoulut eivät juurikaan hyödynnä lukiopidiplomia opiskelijavalinnoissa. Ymmärrettävä syy tähän on, että lukiopidiplomien suorittamismahdollisuudet eivät ole valtakunnassa yhdenvertaiset ja diplomin arviointia tulisi merkittävästi kehittää, jotta diplomien arvosanoja voitaisi tulkita yhteismitallisesti.

Keskeistä lukiopidiplomien kehittämisessä on, että sen suorittamalla voi osoittaa osaamistaan taito- ja taideaineiden osaamisessa sekä niissä tiedoissa ja taidoissa, jotka eivät sisälly nykymuotoiseen ylioppilastutkintoon. Oleellista on, että opiskelijalle on hyötyä lukiopidiplomin suorittamisesta. Tämä toteutuu mahdollistamalla lukiopidiplomin sisällyttäminen ylioppilastutkintoon ja että korkeakoulut pystyvät sekä pyrkivät hyödyntämään sitä opiskelijavalinnassaan.

19.2.2021

OAJ:n lausunnon keskeinen sisältö:

- Selvitysryhmän raportti on kattavasti laadittu ja kuvaa pääosin kattavasti lukiodiplomien nykytilaa Suomessa. OAJ:n näkemyksen mukaan lukiodiplomien todelliset suoritusmäärät voivat kuitenkin poiketa raportissa esitetyistä, sillä kaikkia diplomisuorituksia ei välttämättä ilmoiteta sähköisessä lukiodiplomipalvelussa. Selvityksessä olisi tullut kartoittaa myös kattavammin lukiodiplomien pohjakurssien suoritusmahdollisuuksia eri koulutusmuodoissa (esim. kansanopistot, vapaa sivistystyö, taiteen perusopetus, yhteistyö ammatillisten oppilaitosten kanssa) varsinkin niiden oppiaineiden tai lukiodiplomien osalta, joiden kursseja ei opeteta lukiossa kaikille yhteisesti.
- Selvityksestä ei käynyt ilmi yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen mahdolliset erot suhtautumisessa lukiodiplomin kehittämiseen. Kokonaisuuden selvittämisen kannalta olisi ollut toivottavaa, että työryhmässä olisi ollut myös yliopiston edustaja.
- OAJ kannattaa lukiodiplomin kehittämistä ja lukiodiplomijärjestelmän liittämistä entistä tiiviimmäksi osaksi lukiokoulutusta. Lukiodiplomien asema on vakiintunut pysyväksi osaksi lukiojärjestelmää, mutta lukiodiplomin kehittäminen on ollut pysähdyksissä jo kauan. Sen merkitys jatko-opintoihin hakeuduttaessa on nykytilassa epäselvä ja heikosti tunnettu korkeakouluissa.
- OAJ kannattaa Opetushallituksen johdolla toteutettavaa lukiodiplomin kehittämistyötä. OAJ edellyttää, että lukiodiplomin kehittäminen aloitetaan ja toteutetaan laajassa sidosryhmäyhteistyössä Opetusalan ammattijärjestö OAJ:n, opetusalan ammattilaisten, korkeakoulujen edustajien, opettajankouluttajien sekä pedagogisten järjestöjen kanssa.
- OAJ kannattaa kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomien säätämistä valtakunnallisesti koulutuksenjärjestäjiä velvoittavaksi. Kehittämistyössä tulee ottaa huomioon myös ruotsinkielisessä lukiokoulutuksessa opiskelevien opiskelijoiden yhdenvertaiset mahdollisuudet lukiodiplomin suorittamiseen.
- OAJ näkee muiden, kun edellä mainittujen diplomien vapaaehtoisen tarjoamisen perusteluna, mutta korostaa, että myös näiden diplomien kehittämistä on tuettava systemaattisesti ja näiden saavutettavuutta tulee niin ikään edistää. Diplomikokonaisuudessa on huomioitava ne kehittäjälukiot, joiden erityistehtävänä on muiden kuin koulutuksenjärjestäjiä velvoittavaksi ehdotettuihin diplomeihin liittyvät sisällöt tai joissa näitä diplomeja sekä pohjakursseja tarjotaan. Esimerkiksi teatterin, tanssin, median, kotitalouden, käsityön tai designin erityistehtävän saaneiden sekä näitä opintoja painottavien lukiodiplomien erityisosaamista tulee hyödyntää sekä tukea muiden kuin velvoittavaksi esitettyjen lukiodiplomien saavutettavuuden parantamisessa ja tietotaidon levittämisessä valtakunnallisesti.
- OAJ pitää lukiodiplomien kehittämistä tiiviissä yhteistyössä kehittäjälukioverkon kanssa kannatettavana. Kehittämistyötä tuettaisi rakentamalla kansallinen rakenne kehittäjälukioverkon varaan.

19.2.2021

- Lukiodiplomityön ohjauksen ja pohjakurssien saavutettavuuteen liittyvä kehittäminen on OAJ:n mielestä perusteltua koordinoita Opetushallituksen toimesta. Kehittämistyössä olisi huolehdittava, että rakenne ei johda kyseisten taito- ja taideaineiden opetuksen keskittämiseen erityistehtävän saaneisiin lukioihin vaan, että kyseiset lukiot tukevat ja täydentävät valtakunnallisesti lukiodiplomien opetus- ja ohjaustarjontaa.
- OAJ kannattaa esitettyä uudistusta, jossa suoritettuna lukiodiplominäytöllä voisi korvata yhden ylioppilastutkinnon viidestä kokeesta. Esitetty muutos on OAJ:n mielestä keskeinen koko lukiodiplomijärjestelmän kehittämiseksi. Lukiodiplomin velvoittavuudesta säädettyä ja tutkinnon kokeen korvaavuutta kehitettäessä tulee ottaa huomioon myös toisella kotimaisella kielellä lukiokoulutuksessa opiskelevien opiskelijoiden yhdenvertaiset mahdollisuudet lukiodiplomin suorittamiseen. OAJ kannattaa ehdotusta, jossa lukiodiplomin suorittaminen ja tutkinnon kokeen korvaaminen diplomilla merkittäisi ylioppilastutkintotodistukseen ja että lukiodiplomista annetaan todistus ylioppilastutkintotodistuksen liitteenä.
- OAJ yhtyy raportin näkemykseen arvioinnin kehittämistarpeesta ja kansallisen arviointiasiantuntijoiden verkoston muodostamisesta.
- Yliopistot ja ammattikorkeakoulut on OAJ:n mielestä kytkettävä tiiviisti mukaan lukiodiplomin kehittämiseen, jotta kehittäminen hyödyttää myös korkeakouluja. OAJ:n mielestä lukiodiplomin kehittäminen yhteistyössä korkeakoulujen kanssa toteuttaa lukiolain tavoitetta lukiokoulutuksen ja korkea-asteen koulutuksen yhteistyön tiivistämisestä. Mainitut toimenpide-ehdotukset edesauttavat korkeakoulujen mahdollisuuksia hyödyntää lukiodiplomia opiskelijavalinnassa. Ennen kaikkea nämä toimenpiteet vahvistavat lukiodiplomin suorittamisen hyödyllisyyttä.
- OAJ ei kannata esitettyjä muutoksia kotitalouden lukiodiplomiin. OAJ:n mielestä lukiodiplomeita kehitettäessä on edelleen säilytettävä kotitalouden diplomien suoritusmahdollisuus samalla kun arvioidaan lukiodiplomien kokonaismäärää ja mahdollista tarvetta sen laajentamiselle sekä uusien lukiodiplomien kehittämiseksi.
- Käsityksen diplomien vahva sidos muotoiluun ja materiaalituntemukseen tulee säilyttää teknologiasisältöjen lisäksi osana käsityksen diplomina. OAJ:n mielestä esitetty diplomien nimen ja sisällön muuntaminen teknologian diplomiksi on osin ristiriidassa toimenpide-ehdotuksen kanssa, että lukiodiplomit pysytetään niissä oppiaineissa, jotka eivät sisälly nykyiseen ylioppilastutkintoon. Teknologia on käsitteenä laaja ja teknologiaopinnot jäsennetään yleisesti myös luonnontieteiden ja matematiikan opintoihin liittyviksi. Teknologiasisällöt kuuluvat jo nykyiseen käsityksen lukiodiplomiin.

OAJ pitää tärkeänä taito- ja taideaineiden aseman turvaamista osana lukiokoulutusta ja että lukiodiplomi pysytetään niissä oppiaineissa/oppiaineryhmissä, joita ei voi suorittaa nykyään ylioppilastutkinnossa. Lukiodiplomien tarjoaminen on niiden olemassaolon aikana katsottu oleellisesti liittyvän taito- ja taideaineisiin, lukiossa opetettaviin oppiaineisiin sekä lukion opetussuunnitelman sisältöön.

19.2.2021

Johdanto

Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama lukiodiplomeita koskeva selvitysryhmä jätti 12.1.2021 selvityksensä ministeriölle. Selvityksessä on kuvattu diplomien nykytilaa sekä esitetty diplomijärjestelmän kehittämissuoritukset sekä niistä aiheutuvat muutostarpeet ja kustannukset.

A) Luvussa 2 on kuvattu lukiodiplomit osana nykyistä lukiokoulutusta

Vastaako mainittu kuvaus mielestänne nykytilaa?

- 1) Vastaavat täysin
- 2) Vastaavat jossain määrin**
- 3) En osaa sanoa
- 4) Eivät vastaa juurikaan
- 5) Eivät vastaa laisinkaan

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

OAJ kiittää mahdollisuudesta lausua lukiodiplomien kehittämisestä.

OAJ:n näkemyksen mukaan lukiodiplomien suorittamista ja niiden asemaa osana lukiokoulutusta koskeva selvitys on raportissa kuvattu saatavilla olevien tietojen pohjalta kattavasti. Raportin tietojen mukaisesti lukiodiplomit ovat merkittävä osa lukioiden opetustarjontaa ja taito- ja taideaineiden näkyvää opetustoimintaa.

Saatavilla oleviin tietoihin liittyen on kuitenkin huomattava raportissa vähälle huomiolle jäänyt pohdinta lukiodiplomien todellisista suoritusmääristä. Raportin mukaan lukioilla on ”mahdollisuus” raportoida lukuvuosittaisesti diplomisuoritukset arvioinnin koepankki- ja lukiodiplomipalvelussa. Verrattaessa rehtorikyselyn ja opetushallituksen ilmoitusten mukaisia diplomien suoritusmääriä on oletettavaa, että suoritettuja lukiodiplomeja jää nykytilassa raportoimatta ja siten tilastoimatta.

Raportin huomioidut lukiodiplomin arvioinnin yhteismitallisuudesta, arviointikriteerien selkiyttämistä ja arviointiosaamisen vahvistamisesta ovat oleellisia lukiodiplomin kehittämisen kannalta. Tosiasiallisesti lukiodiplomia suorittavat nykytilassa motivoituneet ja usein pitkälle harrastuneet opiskelijat, jolloin arvosanajakautuksen painottuminen korkeisiin arvosanoihin on ymmärrettävää. Tämä tulee huomioida diplomien arviointilinjausten yhteydessä myös tulevassa kehittämistyössä.

OAJ:n tietojen mukaan lukiodiplomeja toteutetaan lukoissa kurssimuotoisina sekä opiskelijan itsenäisenä työskentelynä. Myös raportissa korostetaan, että käytänteet ohjaustyössä ovat varsin kirjavien. Osassa lukioita diplomien suoritusmäärät ovat vain

19.2.2021

yksittäisistä muutamiin diplomeihin. Nykyisten käytänteiden seurauksena on mahdollista, että ohjaus ja opetustyötä jää nykytilassa tosiasiallisesti myös korvaamatta.

Raportin johtopäätökset tarvittavien pohjakurssien lisämäärästä ja niiden kustannuksista ovat perusteltuja. Johtopäätöksissä lähdetään kuitenkin kustannusten alentamisesta etä- ja virtuaaliopetuksen keinoin. OAJ:n mielestä etä- ja virtuaaliopetuksen mahdollisuudet on huomioitava valtakunnallisesti yhdenvertaisen opetustarjonnan edistämiseksi. Lukiodiplomiaineiden työskentely ja opetus perustuu usein keskeisesti vuorovaikutukseen ja ryhmämuotoiseen työskentelyyn. Työskentelyssä käytetään usein myös diplomikokonaisuuden luonteeseen liittyvää välineistöä ja teknologiaa. Tämä on huomioitava pohdittaessa etäopetuksen hyödyntämistä ratkaisuna saavutettavuuteen.

B) Luvussa 3 on kuvattu lukiodiplomien saavutettavuutta ja yhdenvertaisuuden toteutumista

Vastaako mainittu kuvaus mielestänne nykytilaa?

- 1) Vastaavat täysin**
- 2) Vastaavat jossain määrin
- 3) En osaa sanoa
- 4) Eivät vastaa juurikaan
- 5) Eivät vastaa lainkaan

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

OAJ yhtyy raportin huomioihin lukiodiplomien saavutettavuuden ja yhdenvertaisten suorittamismahdollisuuksien eriytyneeseen nykytilaan. Raportin toimenpide-ehdotukset lukiodiplomeja koskevan muutoksen tukemisesta kansallisen kehittäjälukioverkoston varassa ovat kannatettavia. Kehittäjälukioiden yhteistyö alueellisesti ja valtakunnallisesti eri lukioiden ja korkeakoulujen välisessä yhteistyössä on toivottava kehityssuunta.

C) Luvussa 4 on kuvattu lukiodiplomien arvioinnin nykytila ja kehittäminen

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

- 1) Ovat täysin
- 2) Ovat jossain määrin**
- 3) En osaa sanoa
- 4) Eivät ole juurikaan
- 5) Eivät ole lainkaan

19.2.2021

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Raportissa kuvataan OAJ:n mielestä todellisia kehittämistarpeita arvioinnin ohjeistuksessa ja lukiodiplomien välisessä arvioinnin sekä sen kriteeristön yhteismitallisuudessa. Huomioi erityisen koulutustehtävän saaneiden lukioiden diplomisuoritusten skaalautumisesta suhteessa yleislukioiden diplomien arviointiin ja sen yhteismitallisuuteen on perusteltu.

Raportissa olisi ollut perusteltua selvittää kattavammin lukiodiplomien pohjakurssien suoritushaasteita eri koulutusmuodoissa (esim. kansanopistot, vapaa sivistystyö, taiteen perusopetus, yhteistyö ammatillisten oppilaitosten kanssa) varsinkin niiden oppiaineiden tai lukiodiplomien osalta, joiden kurssit ei opeteta kaikissa lukoissa kaikille yhteisesti opetussuunnitelma mukaisesti lainkaan.

D) Luvussa 5 on käsitelty lukiodiplomien tuomista osaksi yo-tutkintoa

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

- 1) Ovat täysin
- 2) Ovat jossain määrin
- 3) En osaa sanoa
- 4) Eivät ole juurikaan
- 5) Eivät ole lainkaan

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

OAJ:n näkemyksen mukaan lukiodiplomin tuominen osaksi ylioppilastutkintoa on käsitelty kattavasti. OAJ haluaa korostaa, että raportissa kuvatuksi pitkälle taito- ja taideaineen opiskelussa edenneiden opiskelijoiden opiskeluajan pidentyminen tutkinnon kuormittavuuden seurauksena on todellinen. Erityisesti taito- ja taideaineisiin suuntautuvien opiskelijoiden osalta lukiodiplomin sisällyttäminen ylioppilastutkintoon joustavoittaisi opiskelua ja tekisi siitä mielekkäämpää.

Huomiot arvioinnin kehittämistarpeesta ovat perusteltuja.

E) Luvussa 6 on käsitelty diplomien hyödynnettävyyttä korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

19.2.2021

- **1) Ovat täysin**
- 2) Ovat jossain määrin
- 3) En osaa sanoa
- 4) Eivät ole juurikaan
- 5) Eivät ole lainkaan

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

OAJ pitää selvityksessä kuvattua yhdenvertaisen saavutettavuuden sekä arvioinnin yhteismitallisuuden kehittämistä ja ratkaisemista raportissa kuvatusti oleellisena edellytyksenä lukiodiplomin hyödyntämiseksi korkeakoulujen opiskelijavalinnassa.

OAJ korostaa, että raportissakin kuvattu korkeakoulujen opiskelijavalintauudistus näyttää nykytilassa ohjaavan merkittäväällä tavalla lukio-opiskelijoiden lukioaikaisia oppiaine- ja kurssivalintoja vähentäen myös suoritettujen lukiodiplomien määrää.

Selvityksestä ei käynyt ilmi yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen mahdolliset erot suhtautumisessa lukiodiplomin kehittämiseen. Tämä selittyy sillä, että yliopistoista oli käytettävissä vain neljä vastausta kyselyyn. Kokonaisuuden selvittämisen kannalta olisikin jo lähtökohtaisesti ollut toivottavaa, että työryhmässä olisi ollut myös yliopiston edustaja.

F) Luvussa 7 on käsitelty lukiodiplomien kehittämiskohteita. Lukiodiplomit saatettiin nykyiseen muotoonsa lv. 2004–2005 aikana, ja niitä voi suorittaa taito- ja taideaineissa kahdeksaa erilaista. Luvussa mm. selvitettiin, miten lukiodiplomeita voitaisiin hyödyntää nykyistä useammissa oppiaineissa ja kansainvälisissä tiedekilpailuissa.

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

- 1) Ovat täysin
- **2) Ovat jossain määrin**
- 3) En osaa sanoa
- 4) Eivät ole juurikaan
- 5) Eivät ole lainkaan

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

OAJ:n mielestä selvityksessä on kuvattu kehittämismahdollisuuksia osin puutteellisesti. Selvityksessä olisi tullut huomioida esimerkiksi teknologiaosaamisen käyttömahdollisuuksia

19.2.2021

tietotekniikan näkökulmasta kuvattua tarkemmin. Teknologia käsitteenä on tässä selvityksessä varsin laaja sekä määrittelemätön ja sitä tulisi tarkentaa. Esimerkiksi tietotekniikka on yleisesti valinnaisena oppiaineena lukioissa ja tietotekniikka on integroitu laaja-alaisesti kaikkeen lukio opetukseen. Tietotekniikan saralla järjestetään mm. kansainvälisiä tietokilpailuja ja tietotekniikan olympialaiset.

OAJ:n mielestä yksittäisen diplomin vähäiset suoritusmäärät eivät kuitenkaan ole peruste jättää se kategorisesti kehittämistoimien ulkopuolelle, kuten työryhmä selvityksessään nyt kotitalouden kohdalla esittää. Lukiodiplomien määrä on muuttunut jo niiden olemassaolon aikana ja kehittämistyön alkaessa on toistaiseksi katsottava avoimesti mahdollista tulevaisuuden diplomikattausta, joka voisi olla myös nykyistä laajempi. OAJ pitää selvitysryhmän linjausta siitä, että lukiodiplomit pysytetään niissä aineissa tai aineryhmissä, joita ei voi sisällyttää nykymuotoiseen ylioppilastutkintoon tärkeänä.

Kehittämistyön lähtökohtana tulee olla lukiodiplomin selkeä yhteys lukion opetussuunnitelman sisältöön yleissivistävän koulutuksen oppiaineisiin unohtamatta opetussuunnitelmien laaja-alaisen osaamisen tavoitteita.

G) Luvussa 8 esitettiin selvitysryhmän johtopäätökset ja suositukset. Seuraavissa kohdissa pyydämme teitä ottamaan kantaa selvitysryhmän esittämiin johtopäätöksiin ja suosituksiin.

1.1. Lukiodiplomijärjestelmää tulisi edelleen kehittää ja syventää sekä se tulee liittää entistä vahvemmaksi osaksi lukio-opetusta.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

- 1) Olen täysin samaa mieltä
- 2) Olen jokseenkin samaa mieltä
- 3) En ole samaa, enkä eri mieltä
- 4) Olen jokseenkin eri mieltä
- 5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Lukiodiplomien asema on vakiintunut pysyväksi osaksi lukiojärjestelmää. Lukiodiplomin kehittäminen on kuitenkin ollut pysähdyksissä jo kauan. Sen merkitys jatko-opintoihin hakeuduttaessa on nykytilassa epäselvä ja heikosti tunnettu korkeakouluissa. Lukiuudistuksen hyvä tavoitteet lukiokoulutuksen tuottamasta laajasta yleissivistyksestä ja jatko-opintokelpoisuuden tuottamisesta edellyttävät nyt myös lukiodiplomin aseman kirkastamista ja merkittävää kehittämistä.

19.2.2021

Lukiouudistuksen keskeinen tavoite on opiskelijoiden hyvinvoinnin lisääminen. Tavoitteen saavuttamiseksi lukiouudistus on vietävä loppuun myös kehittämällä opintorakennetta, tutkintorakennetta, ylioppilastutkintoa ja korkeakoulujen opiskelijavalintajärjestelmää siten, että se mahdollistaa monipuoliset mahdollisuudet osoittaa ylioppilastutkinnon kokeeseen rinnastuvaa osaamista myös lukiodiplomin muodossa. Kehittäminen on perusteltua varsinkin nykyisen korkeakoulujen opiskelijavalintamenettelyn vaikuttaessa lukio-opiskelijoiden lukioaikaisiin opintoihin ja ainevalintoihin sekä ylioppilastutkinnossa suoritettaviin kokeisiin.

1.2. Sopiva viranomainen tätä työtä johtamaan ja koordinoimaan olisi Opetushallitus, jonka vastuulla lukiodiplomien kehittäminen on ollut koko niiden olemassaolon ajan.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

- 1) Olen täysin samaa mieltä
- 2) Olen jokseenkin samaa mieltä
- 3) En ole samaa, enkä eri mieltä
- 4) Olen jokseenkin eri mieltä
- 5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

OAJ:n mielestä lukiodiplomien, niiden sisällön, tavoitteiden sekä asiaan liittyvien määräysten ja ohjeiden laatiminen olisi Opetushallituksen valmistelun piiriin kuuluva kehittämiskohde. OAJ edellyttää, että lukiodiplomin kehittäminen aloitetaan ja toteutetaan laajassa sidosryhmäyhteistyössä Opetusalan ammattijärjestö OAJ:n, opetusalan ammattilaisten, korkeakoulujen edustajien, opettajankouluttajien sekä pedagogisten järjestöjen kanssa.

2. Lukion opetussuunnitelman perusteet (OPH Määräykset ja ohjeet 2019:2a) -asiakirjassa määritellyissä taito- ja taideaineissa lukiodiplomien suorittaminen asetettaisiin kaikkia lukiokoulutuksen järjestäjiä velvoittavaksi. Tämä muutos kohdistuisi siis kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeihin. Tämä luo muutostarpeen lukiolakiin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

- 1) Olen täysin samaa mieltä
- 2) Olen jokseenkin samaa mieltä
- 3) En ole samaa, enkä eri mieltä

19.2.2021

- 4) Olen jokseenkin eri mieltä
- 5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Selvitysryhmän raportin mukaan esityksessä mainittujen kolmen taito- ja taideaineen lukiodiplomin tarjoamisen velvoittavuus olisi tosiasiallisesti toteutettavissa kohtuullisin kustannuksin. Kyseisten oppiaineiden opetusta järjestetään nykytilassa varsin kattavasti ja valmius pohjakurssien suorittamiselle sekä lukiodiplomiopintojen ohjaukselle on jo varsin hyvä. OAJ kannattaa esitystä ja asiassa tarpeellisia säädösmuutoksia lukiolakiin.

OAJ pitää tärkeänä velvoittavaa säädöstä lukiodiplomin tarjoamiseksi. Ensivaiheessa on selvityksen mukaisesti aloitettava rakenteen uudistamien mainittujen kolmen diplomin puitteissa.

Kehittämisessä pitää kuitenkin huomioida myös muiden lukiodiplomikattaukseen sisältyvien lukiodiplomien kehittäminen ja valtakunnallisen saavutettavuuden edistäminen. Kehittämässä tulee tavoitteena olla myös muiden kuin tässä mainittujen kolmen lukiodiplomin suoritusmahdollisuuksien ja elinvoimaisuuden vahvistaminen.

Lukiodiplomin velvoittavuudesta säädettäessä ja tutkinnon kokeen korvaavuutta kehitettäessä tulee ottaa huomioon myös ruotsinkielisessä lukiokoulutuksessa opiskelevien opiskelijoiden yhdenvertaiset mahdollisuudet lukiodiplomin suorittamiseen.

3. Muissa kuin kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeissa lukiodiplomien järjestäminen säilyisi vapaaehtoisena.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

- 1) Olen täysin samaa mieltä
- **2) Olen jokseenkin samaa mieltä**
- 3) En ole samaa, enkä eri mieltä
- 4) Olen jokseenkin eri mieltä
- 5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Selvityksen mukaan muiden kuin kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomien valtakunnallisesti velvoittava järjestäminen olisi nykytilanteessa haastava toteuttaa. OAJ:n mielestä muiden kuin kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomien vapaaehtoinen

19.2.2021

järjestäminen olisi siten perusteltua. Vapaaehtoisesti järjestettävien diplomien kehittämistä ja valtakunnallisen saavutettavuuden edistämistä on kuitenkin systemaattisesti tuettava.

Muiden kuin esitettyjen diplomien järjestämisen velvoittavuuden arviointiin vaikuttaa oleellisesti mitä lukiodiplomeja jatkossa tarjotaan. Tässä vaiheessa lukiodiplomien kehittämistä, jossa mahdollisesta tulevasta lukiodiplomien muutoksista ja tulevasta diplomikattauksesta ei vielä ole päätetty, on myös järjestämisen velvoittavuuden arviointi näiden osalta ennenaikaista.

Lukiodiplomien kehittämistä ja niiden kattavampaa valtakunnallista saavutettavuutta on esitetyn kehittämisvaiheen jälkeen arvioitava jatkotoimenpiteiden osalta.

Diplomikokonaisuudessa on huomioitava ne kehittäjälukiot, joiden erityistehtävänä on muiden kuin koulutuksenjärjestäjiä velvoittavaksi ehdotettuihin diplomeihin liittyvät sisällöt tai joissa näitä diplomeja sekä pohjakursseja tarjotaan opiskelijoille. Esimerkiksi teatterin, tanssin, median, kotitalouden, käsityön tai designin erityistehtävän saaneiden sekä näitä opintoja painottavien lukiodiplomien erityisosaamista tulee hyödyntää sekä tukea muiden kuin velvoittavaksi esitettyjen lukiodiplomien saavutettavuuden parantamisessa ja tietotaidon levittämisessä valtakunnallisesti.

4. Tätä edellä kuvattua muutosta tuettaisiin muodostamalla kansallinen rakenne lukioasetuksessa määritellyn kehittäjälukioverkoston varaan. Nykyisistä kehittäjälukioista kaksi keskittyy kuvataiteeseen, kaksi liikuntaan ja kolme musiikkiin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

- 1) Olen täysin samaa mieltä
- 2) Olen jokseenkin samaa mieltä
- 3) En ole samaa, enkä eri mieltä
- 4) Olen jokseenkin eri mieltä
- 5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

OAJ pitää esitettyä kehittäjälukiodiplomien varaan rakennettua verkostoa kannatettavana lähtökohtana. Kehittämistyöhön on perusteltua ottaa alueellisesti kattavasti myös lukiodiplomien tarjonnassa nykytilanteessa aktiivisesti toimivia yleislukioita, jotta näiden asiantuntemus on hyödynnettävissä lukiodiplomiverkoston kehittämisessä ja alueellisessa yhteistyössä.

Lukiodiplomien kehittämisessä on huomioitava myös ne kehittäjälukiot, joiden erityistehtävänä on muiden kuin koulutuksenjärjestäjiä velvoittavaksi ehdotettuihin diplomeihin liittyvät sisällöt. Teatterin, tanssin, median, kotitalouden ja designin erityistehtävän saaneiden tai näitä opintoja painottavien lukiodiplomien erityisosaamista tulee

19.2.2021

hyödyntää muiden kuin velvoittavaksi esitettyjen lukiodiplomien saavutettavuuden parantamisessa ja tietotaidon levittämisessä.

5. Kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeissa kehittäjälukioverkosto erityistehtävälukioverkoston tuella laatisi Opetushallituksen kanssa yhteistyössä pedagogiset ratkaisut, joiden myötä lukiodiplomien suorittaminen mahdollistuisi aidosti maan jokaisessa lukiossa. Tämä pedagoginen ratkaisu sisältäisi ns. pohjakurssien ja lukiodiplomikurssien toteuttamisen. Tämä rakenne luotaisiin etä- ja/tai verkko-/virtuaaliopetuksen avulla.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

- 1) Olen täysin samaa mieltä
- 2) Olen jokseenkin samaa mieltä
- 3) En ole samaa, enkä eri mieltä
- 4) Olen jokseenkin eri mieltä
- 5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Esitys Opetushallituksen johdolla ja erityislukioverkoston tuella laaditusta toimintamallista valtakunnallisen saavutettavuuden sekä opetustarjonnan toteuttamisesta on OAJ:n mielestä kannatettava. Kehittämistyöhön on perusteltua ottaa alueellisesti kattavasti mukaan myös lukiodiplomien tarjonnassa nykytilanteessa aktiivisesti toimivia lukioita, jotta näiden asiantuntemus on hyödynnettävissä lukiodiplomiverkoston kehittämisessä.

Kehittämistyössä olisi huolehdittava, että rakenne ei johda kyseisten taito- ja taideaineiden opetuksen keskittämiseen erityistehtävälukioihin vaan, että kyseiset lukiot tukevat ja täydentävät valtakunnallisesti lukiodiplomien opetus- ja ohjaustarjontaa.

Lukiodiplomien saavutettavuuden kehittämisessä on huomioitava myös ne erityisen tehtävän saaneet tai painotettua opetusta tarjoavat lukiot, joissa tarjotaan muiden kuin velvoittavaksi esitettyjen diplomien sisältöihin liittyvää opetusta.

6. Suoritetulla lukiodiplominäytöllä voisi korvata yhden ylioppilastutkinnon viidestä kokeesta. Ylioppilastutkintoa suorittava kokelas tekisi siinä tapauksessa äidinkieli ja kirjallisuus -kokeen sekä kolme koetta ryhmästä, johon kuuluu matematiikan-, toisen kotimaisen kielen-, vieraan kielen- ja reaaliaineen koe sekä lukiodiplomin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

- 1) Olen täysin samaa mieltä

19.2.2021

- 2) Olen jokseenkin samaa mieltä
- 3) En ole samaa, enkä eri mieltä
- 4) Olen jokseenkin eri mieltä
- 5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

OAJ:n mielestä selvitysryhmän esitys, jossa suoritettulla lukiodiplominäytöllä voisi korvata yhden ylioppilastutkinnon viidestä kokeesta, on erittäin kannatettava. Esitetty muutos tasapainottaisi lukiokoulutuksen rakennetta vahvistaen sen yleissivistävää tavoitetta. Toteutuessaan muutos mahdollistaisi nykyistä paremmin opiskelijalle erilaisten opintopolkujen muodostamisen ja omiin vahvuuksiin sekä mielenkiintoon perustuvien valintojen toteuttamiseen.

Esitetty muutos on OAJ:n mielestä keskeinen koko lukiodiplomijärjestelmän kehittämiseksi.

Esitetty muutos ei OAJ:n mielestä heikennä ylioppilastutkinnon vaatimustasoa tai arvostusta. Ennemmin se laajentaisi tutkinnon painoarvoa ja yleissivistävyyttä. Ylioppilastutkinnon painoarvo on jo toteutettujen uudistuksen seurauksena vahvistunut ja sen vaatimustaso noussut. Oletettavasti valtaosa opiskelijoista, jotka suorittaisivat uuden järjestelmän mukaisen lukiodiplomin, suorittaisivat kuitenkin edelleen viisi tutkinnon koetta lukiodiplomin lisäksi.

Muutos olisi merkityksellinen varsinkin opiskelijoille, joilla on vahva suuntautuminen tai opintopainotus taito- ja taideaineisiin ja/tai jatko-opintoihin näiden parissa. Tutkinnon kehittäminen rinnastamalla lukiodiplomi tutkinnon kokeisiin esitetyllä tavalla tukisi monipuolisia mahdollisuuksia tutkinnon suorittamiseen edesauttaen tavoitetta kaikkien oppivelvollisten suorittamasta toisen asteen tutkinnosta.

Uudistus voisi hyödyttää myös osaa opiskelijoista, joilla on vahvuuksia taito- ja taideaineissa, mutta haasteita viiden nykymuodossa uudistuvan ylioppilastutkinnon vaatimusten mukaisissa oppiaineissa.

Asian valmistelussa on otettava huomioon myös ammatillisen kaksoistutkinnon suorittajien ja aikuislukiodiplomien opiskelijoiden asema ylioppilastutkinnon kokeen korvaamisessa lukiodiplomilla. Ylioppilastutkinnon vaatimustason noustessa viiteen kokeeseen on lukiodiplomin kautta annetun näytön mahdollisuuksia selvitettävä varsinkin ns. kaksoistutkinnon suorittajien osalta.

Lukiodiplomin velvoittavuudesta säädettäessä ja tutkinnon kokeen korvaavuutta kehitettäessä tulee ottaa huomioon myös toisella kotimaisella kielellä lukiokoulutuksessa opiskelevien opiskelijoiden yhdenvertaiset mahdollisuudet lukiodiplomin suorittamiseen. Myös koulutuksen järjestäjän vapaaehtoisesti tarjoamien lukiodiplomien saavutettavuutta

19.2.2021

sekä suomen- että ruotsinkielisten opiskelijoiden osalta tulee selvittää ja edistää raportissa kuvattuja, Opetushallituksen koordinoimia pedagogisia ratkaisuja hyödyntäen.

7. Ylioppilastutkintotodistukseen tulisi kirjaus siitä, että kokelas on korvannut yhden edellyttävistä ylioppilasaineista lukiodiplomilla. Lukiodiplomista annetaan erillinen todistus. Todistuksen antaa kokelaan oma lukio. Jatkossa siis lukiodiplomin suoritus olisi ylioppilastutkintotodistuksen liite, eikä päättötodistuksen liite.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

- 1) Olen täysin samaa mieltä
- 2) Olen jokseenkin samaa mieltä
- 3) En ole samaa, enkä eri mieltä
- 4) Olen jokseenkin eri mieltä
- 5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

OAJ pitää esitettyä ratkaisua kannatettavana. Merkintä lukiodiplomin suorittamisesta tulisi merkitä ylioppilastutkintotodistukseen myös tilanteessa, jossa opiskelija suorittaa viisi tai useampia ylioppilastutkinnon koetta sekä lukiodiplomin. Merkintä lukiodiplomista tulisi ylioppilastutkintotodistukseen ja todistus ja arvosana suorittamisesta annettaisi esitetysti tutkintotodistuksen liitteenä.

8. Lukiodiplomien tuominen osaksi ylioppilastutkintoa edellyttää voimakasta lukiodiplomien arvioinnin kehittämistä. Esitetyt muutokset edellyttävät kansallisen mallin luomista lukiodiplomien arviointiin. Tämä arvioinnin kehitystyö tulee toteuttaa Opetushallituksen johtamana yhteistyössä ylioppilastutkintolautakunnan, korkeakoulujen sekä kehittäjälukioiden kanssa. Esitämme, että lukiodiplomien oppilaitoksen ulkopuolinen arvioija määräytyy perustettavan kansallisen arviointiverkoston kautta.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

- 1) Olen täysin samaa mieltä
- 2) Olen jokseenkin samaa mieltä
- 3) En ole samaa, enkä eri mieltä
- 4) Olen jokseenkin eri mieltä
- 5) Olen täysin eri mieltä

19.2.2021

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

OAJ pitää lukiodiplomin arvioinnin ja sen yhdenvertaisuuden kehittämistä oleellisena toimenpiteenä koko lukiodiplomijärjestelmän osalta. Se on toteutettava opetushallituksen johdolla laajassa sidosryhmäyhteistyössä osana lukiodiplomien kokonaisvaltaista kehittämistä.

Kahdenkertainen arviointi on sen luotettavuuden kannalta perusteltua. OAJ ei kuitenkaan näe arvioinnin saattamista ylioppilastutkintolautakunnan alaisuuteen tarpeellisena. Opetushallituksen johtama arvioinnin kehittämistyö edesauttaisi paikallisesti toteutettavan alustavan arvioinnin toteuttamista ja arvioinnin yhdenvertaisuutta sekä skaalautumista varten esitetty koulutettujen arvioitsijoiden valtakunnallinen verkosto olisi tarpeen.

OAJ edellyttää, että myös arvioinnin kehittäminen toteutetaan laajassa sidosryhmäyhteistyössä esityksessä mainittujen lisäksi Opetusalan ammattijärjestö OAJ:n, opetusalan ammattilaisten, opettajankouluttajien sekä pedagogisten järjestöjen kanssa.

9. Korkeakouluille tulee tarjota nykyistä enemmän tietoa koko lukiodiplomijärjestelmästä. Lukiodiplomien kehittämisessä tulisi jatkossa kuulla korkeakoulujen näkemyksiä ja tarpeita nykyistä enemmän, jotta korkeakoulut voivat tulevaisuudessa hyödyntää lukiodiplomeita nykyistä paremmin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

- 1) Olen täysin samaa mieltä
- 2) Olen jokseenkin samaa mieltä
- 3) En ole samaa, enkä eri mieltä
- 4) Olen jokseenkin eri mieltä
- 5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Selvityksen mukaan lukiodiplomi on opintonäyttönä korkeakouluille varsin tuntematon. Korkeakoulujen osallistuminen lukiodiplomin kehittämiseen on oleellisen tärkeää sen tunnettuuden kannalta ja jotta lukiodiplomijärjestelmä on otettavissa huomioon opiskelijavalinnassa nykyistä tehokkaammin.

Korkeakoulut ovat kehittäneet opiskelijavalintaansa voimakkaasti viime vuosina painottaen ylioppilastutkinnon kokeita opiskelijaksi ottamisessa todistusperusteisesti. Tämä kehitys ohjaa merkittäväällä tavalla opiskelijoiden lukioaikaisia opintoja. Nykyisen tiedon valossa lukiodiplomien suorittamien on joissain lukioissa vähentynyt edellä mainitusta syistä tai loppunut jopa kokonaan.

19.2.2021

Lukiodiplomin kehittämisessä tulee hyödyntää OKM:ssä selvitystyön alla olevaa tutkimusta korkeakoulujen opiskelijavalintauudistuksen vaikutuksista lukio-opiskelijoiden lukioaikaisiin valintoihin.

Korkeakoulujen mahdollisuudet hyödyntää lukiodiplomia tutkinnon kokeisiin rinnastuvana näyttönä edesauttaisi lukio-opiskelijan kokemusta lukiodiplomin suorittamisesta saadusta hyödystä. Lukiodiplominäytön muodossa olisi mahdollista kartoittaa niiden sisältöön liittyvää osaamista näyttönä opiskelijavalinnassa. Esimerkiksi opettajankoulutukseen hakeuduttaessa lukiodiplomin muodossa annettu näyttö syvennetystä opiskelusta tai osaamisesta olisi hyödyksi monipuolisesti eri osajia opinto-ohjelmiin valittaessa.

Lukiodiplomin kehittämistä yhteistyössä korkeakoulujen kanssa on tarkasteltava myös aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen yhtenä mahdollisuutena (AHOTointi).

Korkeakouluissa on ja on ollut aiempia käytäntöjä lukiodiplomin huomioimisesta opiskelijavalinnassa lisäpisteinä tai yhden ylioppilaskokeen arvosanan korvaamisessa. Kokemukset lukiodiplomin huomioimisesta ovat OAJ:n tietojen mukaan olleet hyviä ja käytänteen kehittämistä nähdään kannatettavana.

Lukiodiplomin sisällön ja toteutustavan tulisi korkeakoulujen näkökulmasta olla mielekäs ja kattava sekä laadittu yhteistyössä korkeakoulujen kanssa, jotta sitä olisi tehokkaasti ja opiskelijalähtöisesti mahdollista hyödyntää korkeakoulujen opiskelijavalinnassa.

OAJ:n mielestä lukiodiplomin kehittäminen yhteistyössä korkeakoulujen kanssa toteuttaa lukiolain tavoitetta lukiokoulutuksen ja korkea-asteen koulutuksen yhteistyön tiivistämisestä. Alueellisessa kehitystyössä tulee suunnitelmallisesti huomioida niin sanottujen korkeakoulujen kurkistuskurssien. Myös yliopiston kandidaattiohjelman soveltuvien kurssien tarkastelu osana lukiodiplomikonaisuutta voisi olla luonteva väylä alan korkeakouluopintoihin. Näitä kehittämismahdollisuuksia tulee tarkastella ilman kohtuuttoman lisätyön muodostamista korkeakouluille.

10. Tässä selvityksessä esitetyt toimenpide-ehdotukset luovat edellytyksiä lukiodiplomien paremmalle hyödyntämiselle korkeakoulujen opiskelijavalinnassa.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

- 1) Olen täysin samaa mieltä
- 2) Olen jokseenkin samaa mieltä
- 3) En ole samaa, enkä eri mieltä
- 4) Olen jokseenkin eri mieltä
- 5) Olen täysin eri mieltä

19.2.2021

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

OAJ:n mielestä lukiodiplomin kehittämisessä oleellista on, että lukion opiskelijat kokevat sen suorittamisen mielekkääksi ja ennen kaikkea hyödylliseksi. Lukiodiplomien aseman kirkastaminen suhteessa ylioppilastutkintoon, arvioinnin yhteismitallisuuden ja luotettavuuden kehittäminen sekä valtakunnallisen saavutettavuuden parantaminen esitetysti ovat keskeisiä edellytyksiä korkeakoulujen mahdollisuuksille hyödyntää lukiodiplomia opiskelijavalinnassa.

11. Kotitalouden lukiodiplomi korvataan yrittäjyyden ja työelämäosaamisen lukiodiplomilla.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

- 1) Olen täysin samaa mieltä
- 2) Olen jokseenkin samaa mieltä
- 3) En ole samaa, enkä eri mieltä
- 4) Olen jokseenkin eri mieltä**
- 5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Lukion 1.8.2021 voimaan astuvat opetussuunnitelman perusteet sisältävät kaikkia oppiaineita koskevat laaja-alaisen osaamisen tavoitteet sekä yleisessä osassa määritellyt kaikkia oppiaineita koskevat tavoitteet. Nämä sisältävät kaikkia oppiaineita koskien tavoitteita mm. työelämäyhteistyön toteuttamisesta Yrittäjyysosaaminen ja työelämätaitojen sekä -tuntemuksen kehittäminen perustuvat lukiolakiin ja opetussuunnitelman mukaisesti edellä mainittuja sisältöjä käsitellään osana lukiokoulutuksen oppimäärää laaja-alaisen osaamisen puitteissa eri oppiaineissa. Osassa lukioita on myös yrittäjyyteen ja työelämäosaamiseen painottuvia valinnaisia opintoja tai painotusohjelmia.

OAJ:n mielestä yrittäjyyteen ja työelämätaitoihin linkittyvää lukiodiplomin valmistelussa on avattava kyseiseen diplomien suorittamiseen edellytettäviä pohjaopintoja ja diplomien sisältöä tarkemmin osana asian jatkovalmistelua.

OAJ haluaa korostaa, että kotitalouden lukiotasoiset opinnot on nähtävä laajempaan kokonaisuuteen sisältäen opiskelija omaan, perheen kotitalouteen ja yhteiskunnalliseen talouteen sekä urasuunnitteluun ja elämänhallintaan liittyviä sisältöjä. Nämä korostuvat lukiotasoisessa kotitalouden oppisisällössä perinteisesti mielletyn kotitalouden lisäksi. Talousosaamisesta, sen merkityksestä ja tarpeellisuudesta varsinkin nuorten koulutuksessa on keskusteltu viime vuosina huomattavasti mm. nuorten maksuhäiriömerkintöjen määrän kasvaessa.

OAJ:n mielestä kotitalouden lukiodiplomia ei tule kategorisesti korvata toisen nimisellä kokonaisuudella vaan kehittää aihealueen diplomikokonaisuutta siten, että kotitalouden diplomi on edelleen suoritettavissa osana talous- yrittäjyys- ja työelämätaitojen lukiodiplomia tai edelleen vaihtoehtoisesti mykyiseen tapaan omana diplominaan.

19.2.2021

12. Käsityön lukiodiplomi muuntuu ja uudistuu teknologian lukiodiplomiksi.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

- 1) Olen täysin samaa mieltä
- 2) Olen jokseenkin samaa mieltä
- 3) En ole samaa, enkä eri mieltä
- 4) Olen jokseenkin eri mieltä**
- 5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Käsityön lukiodiplomin sisältöä ja suhdetta teknologiakäsitteeseen on selkeytettävä sidosryhmäyhteistyössä käytävässä valmistelussa ennen lukiodiplomin nimen määrittelyä. Käsityö on oppiaineena vakiintuneesti osa yleissivistävää koulutusta. Nykyinen käsityön lukiodiplomi sisältää sisällössään teknologiaosaamiseen liittyvää osaamisnäyttöä.

Lukiodiplomien kehittämistä selvittäneen ryhmän yhtenä toimenpide-ehdotuksena on, että ”lukiodiplomi pysytetään niissä oppiaineissa/oppiaineryhmissä, jossa näyttönä ei voi toimia nykyisen muotoinen ylioppilaskoe”. OAJ:n mielestä esitetty diplomin muuntamien teknologian diplomiksi on osin ristiriidassa edellä mainitun toimenpide-ehdotuksen kannalta, sillä teknologiaopinnot jäsennetään yleisesti luonnontieteiden ja matematiikan opintoihin liittyviksi.

Lukiodiplomin sisällöllisessä tarkastelussa on keskityttävä selvitysryhmän esitysten mukaisesti niihin yleissivistävän koulutuksen tiedollisiin, taidollisiin ja sisällöllisiin tavoitteisiin, joita ei sisällytetä nykyiseen ylioppilastutkintoon. Terminä ”teknologia” on varsin laava ja siihen liittyviä sisältöjä käsitellään ja toteutetaan käytännössä kaikissa oppiaineissa.

Käsityön diplomin kehittäminen vastaamaan yhä teknologistuvampaa yhteiskuntaa on oikea tavoite siten, että sisällöt kattavat kädentaitojen, materiaalintuntemuksen, muotoilun sekä teknologian osa-alueet. Käsityön diplomin kehittämisessä on OAJ:n mielestä säilytettävä taito- ja taideaineelle tunnusomaiset sisällöt.

Aihealueen tarkastelussa tulee huomioida myös tietotekniikka ja tietotekniset taidot, jotka sisältyvät lukiokoulutukseen. Monissa lukioissa annetaan nykytilassa tietotekniikan opetusta myös erillisinä kursseina. Ohjelmointi sisältyy kaikkeen opetukseen ja tietotekniset taidot sisältyvät laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin lukioin opetussuunnitelmassa.

19.2.2021

13. Yrittäjyyden ja työelämäosaamisen sekä teknologian lukiodiplomin kehittämistyö annetaan Opetushallitukselle ja kehittäjlukioille, joiden tehtävänä on kyseisen alan kehittäminen.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

- 1) Olen täysin samaa mieltä
- 2) Olen jokseenkin samaa mieltä**
- 3) En ole samaa, enkä eri mieltä
- 4) Olen jokseenkin eri mieltä
- 5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

OAJ:n mielestä lukiodiplomien sisällöllinen kehittäminen on toteutettava opetussuunnitelman sisällöstä ja sen uudistamisesta vastaavan Opetushallituksen johdolla. Kehittäminen on toteutettava laajassa sidosryhmäyhteistyössä Opetusalan ammattijärjestö OAJ:n, opetusalan ammattilaisten ja pedagogisten järjestöjen kanssa.

Lukion 1.8.2021 voimaan astuvat opetussuunnitelman perusteet sisältävät kaikkia oppiaineita koskevat laaja-alaisen osaamisen tavoitteet sekä yleisessä osassa määritellyt kaikkia oppiaineita koskevat velvoitteet ohjauksesta. Nämä sisältävät kaikkia oppiaineita koskien tavoitteita mm. työelämäosaamisen vahvistamisesta. Yrittäjyysosaaminen ja työelämätaitojen sekä -tuntemuksen kehittäminen perustuvat lukiolakiin ja opetussuunnitelman mukaisesti edellä mainittuja sisältöjä käsitellään osana lukiokoulutuksen oppimäärää laaja-alaisen osaamisen puitteissa eri oppiaineissa. Osassa lukioita on myös yrittäjyyteen ja työelämäosaamiseen painottuvia valinnaisia opintoja tai painotusohjelmia.

OAJ korostaa, että sekä kotitalouden että käsityön lukiodiplomin kehittäminen on toteutettava tavalla, joka mahdollistaa näiden oppiaineelle keskeisten sisältöjen säilyttämisen osana lukiodiplomitarjontaa.

Lukiodiplomien määrä oli niiden alkuaikoina kuusi täydentyen myöhemmin nykyiseen kahdeksaan. Kehittämistyössä on syytä pohtia, onko lukiodiplomien määrä kehitystyötä ohjaava tekijä vai se, että diplomit mahdollistavat selkeästi osaamisnäytön antamisen nimensä mukaisessa substanssissa ja yleissivistävän koulutuksen opetussuunnitelman tavoitteiden mukaisissa sisällöissä.

14. Lukiodiplomit pysytetään niissä oppiaineissa/oppiaineryhmissä, joissa osaamisen näyttönä ei voi toimia nykyisen muotoinen ylioppilaskoe. Lukiodiplominäyttö ei siis laajene aineisiin, joissa nykyisen muotoisia ylioppilaskokeita järjestetään.

19.2.2021

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

- **1) Olen täysin samaa mieltä**
- 2) Olen jokseenkin samaa mieltä
- 3) En ole samaa, enkä eri mieltä
- 4) Olen jokseenkin eri mieltä
- 5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

OAJ pitää tärkeänä taito- ja taideaineiden aseman turvaamista osana lukiokoulutusta ja että lukiodiplomi pysytetään niissä oppiaineissa/oppiaineryhmissä, joita ei voi suorittaa nykymuotoisessa ylioppilastutkinnossa. Lukiodiplomien tarjoaminen on niiden olemassaolon aikana katsottu oleellisesti liittyvän taito- ja taideaineisiin, lukiossa opetettaviin oppiaineisiin sekä lukion opetussuunnitelman sisältöön.

Lukiodiplomia kehitettäessä on keskityttävä luomaan rakenteellisesti tasapainoiset mahdollisuudet eri oppiaineissa ja oppiaineryhmissä annettaviin näyttöihin lukioaikaisten opintojen piiriin kuuluvista opinnoista ja harrastuneisuudesta lukio-opintojen laaja-alaisen osaamisen tavoitteet huomioiden. Tämä toteutuu parhaiten pidättämällä lukiodiplomit vahvasti sidoksissa niihin opintoihin ja osaamisen eri alueisiin, joissa ei näyttöä osaamisesta voi antaa osana oppiainesidonnaisia ylioppilastutkinnon kokeita.

H) Luvussa 9 selvitysryhmä kuvasi lainsäädäntö-, opetussuunnitelma- yms. muutostarpeet.

Selvitysryhmän esityksen mukaan lainsäädännöllisesti johtopäätökset ja suositus -osiossa esitetyt toimet aiheuttaisivat muutoksia useaan lukiokoulutusta säätelevään lakiin ja asetukseen. Kolmen lukiodiplomin ulottaminen jokaista lukiokoulutuksen järjestäjää velvoittavaksi aiheuttaisi seuraavat muutostarpeet:

- Muutos lukiolain (714/2018) 11 §:n 2 momenttiin.
- Lisäksi lukioasetuksen (810(2018) 10 §:n 1 momentin soveltamiskäytäntöön tulisi muutos, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö voisi halutessaan hoitaa informaatio-ohjauksella. Ylioppilastutkinnon rakenteeseen esitetyillä muutoksilla olisi myös säädosvaikutuksia.
- Ylioppilastutkinnosta annettua lakia (205/2019) jouduttaisiin muutamaamaan 10 §:n (ylioppilas-tutkinnossa suoritettavat kokeet) ja 19 §:n osalta (tutkintotodistus) sekä mahdollisesti 3 §:n osalta (ylioppilastutkinnon kokeet).

19.2.2021

- Lukiolakia (714/2018) tulisi vastaavasti muuttaa 39 §:n 2 momentin osalta (todistukset). Opetussuunnitelmallisesti johtopäätökset ja suositus -osiossa esitetyt toimet aiheuttaisivat muutostarvetta lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteisiin (OPH Määräykset ja ohjeet 2019:2a), kohtaan 3.1. / opintojen rakenne, kohtaan 5.6. todistukset ja niihin tehtävät merkinnät sekä kohtaan 6.23. / lukiodiplomit. Lisäksi tulee varmistaa, soveltuuko valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä an-nettu laki (884/2017) sellaisenaan näihin muutoksiin.

Miten kommentoitte selvityshenkilöiden edellä esittämiä muutostarpeita?

OAJ pitää raportissa esitettyä säädösten tarkastelua perusteltuna

I) Luvussa 10 on esitetty ehdotettujen muutosten kustannusvaikutuksia ja niiden kohdentumista.

Johtopäätös-luvussa selvityshenkilöt suosittelivat kolmen oppiaineen lukiodiplomin muuttamista koulutuksen järjestäjää veloittavaksi. Yhteensä ns. pohjakursseja näissä lukiodiplomeissa edellytettäisiin 12 kappaletta. Näissä oppiaineissa lukiodiplomien suorittamisen rakenteet selvityshenkilöiden kyselyn mukaan jo aika hyvin kunnossa. Selvityksen vastausprosentit todettiin jääneen alhaisiksi.

Valtioneuvoston asetuksessa lukiokoulutuksesta (810/2018) sekä lukion opetussuunnitelman perusteet (OPH Määräykset ja ohjeet 2019:2a) -asiakirjassa kuvataiteessa sekä musiikissa on opiskelijalle tarjolla kaksi pakollista lukiokurssia sekä kaksi valtakunnallista syventävää lukiokurssia. Liikunnassa on vastaavasti kaksi pakollista ja kolme valtakunnallista syventävää lukiokurssia.

Näiden tietojen perusteella voitaneen selvityshenkilöiden mukaan arvioida, että kovin suuria kustannuspaineita poh-jakurssien lisäjärjestämisen osalta ei aiheutuisi. Lukiodiplomin suorittaminenhan aiheuttaisi myös lukiodiplomikurssien järjestämistarvetta ja tätä selvityshenkilöiden tekemän kyselyn mukaan ei toteuteta jo-kaisessa lukiossa kaikissa näissä aineissa.

Mikäli kolmen lukiodiplomin järjestäminen ulotetaan kaikkia koulutuksen järjestäjä velvoittavaksi, selvityksessä esitetään, että lukiokoulutuksen kustannuspohjaan, josta valtionosuus määräytyy, lisättäisiin yhteensä 4,05 M€. Tätä on perusteltu sillä, että kaikki lukiodiplomikurssit tulisivat huomioiduksi kustannuspohjaan. Tätä kustannusta voidaan merkittävästi alentaa luomalla kansallinen rakenne etä- ja virtuaaliopetuksen varaan pohjakurssien ja lukiodiplomikurssien osalta.

Selvityshenkilöt eivät esitä lukiodiplomien pohjakurssien ulottamista lukiokoulutuksen kustannuspoh-jaan, koska selvityksen mukaan niiden rakenteet ovat jo suurelta osin kunnossa. Raportissa on laskettu, että niiden lukiodiplomien osalta, joissa näitä diplomeita ei ole voitu järjestää, lisäkurssien tarve olisi 519 kurssia.

19.2.2021

Kaiken kaikkiaan kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiokurssien laajentaminen kaikkia koulutuksen järjestäjiä velvoittaviksi aiheuttaisi 1 650 lukiokurssin lisätarpeen. Näistä kurseista 68,5 % olisi lukiodiplomikursseja, joita esitetään siis kustannuspohjaan. Lukioilta puuttuu myös diplomien suorittamiseksi vaadittavia pohjakursseja, 31,5 % 1 650 lukiokurssista.

Mikäli selvityshenkilöiden suositus lukiodiplomien aseman vahvistamisesta osana yo-tutkintoa etenisi, se aiheuttaisi ulkopuolisen arvioinnin toteuttamisen osalta lisäkustannuksia. Selvityshenkilöt esittävät, että lukiodiplomien oppilaitoksen ulkopuolinen arvioija määräytyisi perustettavan kansallisen arviointiverkoston kautta. Yksittäinen lukiodiplomi korvattaisiin tälle verkostolle 94 €:n korvauksella (sis. sivukulut). Jos oletetaan, että muutos kasvattaisi lukiodiplomien määrää nykyisestä 6,3 prosentista ylioppilaita 15 prosenttiin ylioppilaista, kustannusvaikutus olisi n. 0,41 M€. Tässä laskelmassa on tukeuduttu vuoden 2019 yo-tutkintonsa valmiiksi saaneiden ylioppilaiden lukumäärään.

Ylioppilastutkintolautakunnan kehittämis- ja toimeenpanosuunnitelman 2019–2022 mukaan ylioppilastutkintolautakunnan bruttomenot vuonna 2019 olivat 9,527 M€ ja bruttotulot 6,918 M€. Bruttotulot koostuivat tutkintomaksuista. Tässä esitetyt kansallisen arviointiverkoston tulopohjaksi koulutuksen järjestäjien tilittämät arviointikorvaukset, yhteensä 0,41 M€. Jos tulopohja kattaisi yhtä suuren osuuden toiminnasta kuin ylioppilastutkintolautakunnan osalta (72,6 %), arviointikeskuksen toimintamenot vuosittain olisivat 0,52 M€. Ylioppilastutkintolautakunnan osalta tässä raportissa esitetyt muutokset aiheuttaisivat lisätyötä ja -kustannuksia.

Johtopäätöslistauksessa on useita kohtia, joissa opetus- ja kulttuuriministeriö voisi infor-maatio-ohjauksellaan ohjata maan kehittäjälukioiden kehittämistehtävät tukemaan tätä muutosprosessia.

Lukiodiplomijärjestelmän uudistuminen ja vahvistuminen aiheuttaisi myös laajaa täyden-nyskoulutusta kuvataiteen, liikunnan ja musiikin, teknologian sekä yrittäjyyden ja työelämätaitojen osalta. Mikäli jokaisesta lukiosta näihin koulutuksiin osallistuisi yksi opettaja, kustannusvaikutus olisi selvityshenkilöiden mukaan karkeasti arvioiden 565 500 €. Tämä kustannus syntyisi kouluttajan palkoista ja koulutuksen järjestäjän kustannuksista ja on laskettu Opetushallituksen perimien koulutuspäiväkustannusten mukaisesti.

Vastaavatko esitetyistä muutoksista aiheutuvat kustannukset käsitystänne kustannuslisäyksistä?

- 1) Kyllä vastaavat täysin
- 2) Kyllä vastaavat suurelta osin**
- 3) En osaa sanoa
- 4) Eivät vastaa suurelta osin

19.2.2021

- 5) Eivät vastaa laisinkaan

Perustelkaa näkemyksenne etenkin, jos katsotte, etteivät arvioidut kustannukset vastaa esitetyistä muutoksista aiheutuvia kustannuksia:

OAJ:n näkemys on, että raportissa esitetyt kustannusvaikutukset ovat saatavilla olevien tietojen valossa arvioitu oikean suuruisiksi. Selvityksessä vastausprosentit rehtoreilta ja koulutuksenjärjestäjiltä jäivät kuitenkin varsin mataliksi ja oletettavasti varsinkin pieniltä lukioilta ei ole saatu kustannusvaikutusten arviointiin kattavasti tietoja nykytilassa toteutuvista kursseista. Uudistuksen vaikutusta lukiodiplomin suorittajamääriin on osin vaikea ennakoida ja näin myös todelliset kustannusvaikutukset voivat poiketa arvioidusta.

Noin neljän miljoonan euron kustannus olisi lukiokoulutuksen järjestämisen lisäkustannuksena varsin kohtuullinen ottaen huomioon uudistuksen laajuuden ja merkityksen lukiodiplomin kehittämisestä saataviin hyötyihin. Lukiokoulutuksen ollessa nykytilanteessa aliresursoitu sen todellisiin kustannuksiin nähden, olisi uudistuksen rahoitus toteutettava kaikilta osin 100% valtion rahoituksella.

Opettajien täydennyskoulutukseen on oikeellisesti kiinnitetty raportissa huomiota. OAJ haluaa korostaa sen merkitystä ja huomauttaa, että täydennyskoulutus on kustannusvaikutuksia arvioitava laskettava tapahtuvan työajalla ja opettajan ollessa poissa työstään oppilaitoksessa on tämän poissaolon ajalta myös sijaiskustannukset huomioitava kustannusvaikutusten arvioinnissa.

Lisätietoja OAJ:n lausunnosta antaa: Tuomo Laakso/Edunvalvontapalvelut